O zi de duminică la Bender

Un simplu miting, de fapt, nu e în stare să destabilizeze situația într-un oraș întreg. Cu atît mai mult, cînd el se desfășoară la o periferie.

Nimic asemănător nu prevestea nici manifestația din 20 mai de la Varnița, care a luat în dezbatere problemele ecologiei, tricolorului și limbii de stat și la care au participat reprezentanți din mai multe localități ale republicii. Mitingul a început în modul cel mai obișnuit, consumîndu-se peste cîteva ore. Excepție ar putea fi considerată doar reacția de rumoare, fluierăturile, unele ovații negative, determinată de anunțul că la miting e prezent domnul Pologov, președintele Sovietului Bender de deputați ai poporului. Dar și dumnealui avea acces liber printre manifestanți și nici vorbă nu putea despre vreo acțiune extremistă, ce l-ar pune în pericol (între altele, fie spus, la sfîrșitul mitingului, domnul Pologov a intrat și el în hora de închidere, mai primind în dar și un tricolor). Iar prezența lui I. Hadîrcă, vicepreședintele republicii, a deputaților poporului V. Matei, G. Mazilu, I. Batcu, A. Țurcanu, a deputaților Sovietului sătesc și orășenesc locale au favorizat atmosfera civilizată pînă la urmă. Credem că altfel nici nu putea fi. Flamura tricolorului înălțat n-a permis nimănui vreo dată ieșirea din cadrul cuviinței naționale.

În același timp, la Tighina și Tiraspol luase amploare o activitate cu totul de altă natură. Inițial, relevăm, însă, că trei zile la rînd postul de radio orășenesc tiraspolean a transmis apelul către populație ca oamenii să se pregătească de grele încercări, deoarece extremiștii, moldovenii de la Varnița au plănuit invazia orașelor de pe Nistru. A chemat la prudență, la organizarea detașamentelor de apărare, ele să fie gata de a da riposte...

S-a transmis o minciună sfruntată, ce-i drept, care nu putea să nu aibă urmările respective (evenimentele ulterioare au confirmat aceasta!). O muncă asemănătoare a fost depusă și la Bender, unde în acea duminică au fost mobilizați sute de lucrători ai întreprinderilor, unități de transport. Adică, s-a injectat premeditat o doză de tensionare socială, acuzată recent la un înalt for de către reprezentanții de bază ai acestor localități și care necesită intervenția Codului penal.

Consecințele nici nu puteau fi altele. La 20 mai tighinenii și tiraspolenii, îngrijorați, și-au petrecut ziua de odihnă cu totul altfel ca de obicei, așteptînd evenimentele. Pentru «a da riposta cuvenită», locuitorii Benderului s-au adunat dez-de-dimineață în piața primăriei. Cei din Tiraspol au format coloane de susținere. O liniște suspectă domnea în această piață la momentul sosirii grupului nostru de creație. Doar drujinarii (foarte mulți la număr) se comportau mai degajat. Doi dintre ei s-au angajat voluntar să ne însoțească pînă la primărie: «citobî ne pobili vas».

— Pentru ce?

— «Ne liubeat nași moldavscoe televidenie. I voobșce moldavscoe...».

Evident, n-am reușit măcar să deschidem camera de luat vederi. După ce alții nu ne-au permis intrarea în sediul primăriei, tot acei doi ne-au și alungat înapoi. De acum fără a-și demonstra intenția că vor să ne însoțească. N-au ajutat nici argumentele noastre că domnul Pologov ne-a autorizat aflarea aici (de altfel, cu dumnealui, la mitingul din Varnița, am conversat fără probleme). Ba, răspunsul s-a dovedit cu totul neașteptat: «A nam i Pologov ne ucaz...».

Toate acestea, precum și evenimentele ce au urmat apoi, ne-au convins că la Bender (cel puțin în acea zi) situația a ieșit de sub controlul organelor puterii locale. Iar rolul principal în destabilizare l-au jucat așa-zisele «rabocie otreadî samooboronî». Despre ele am aflat încă la Varnița. Tiraspolenii prezenți la miting ne-au povestit cum, duminică, combatanții acestor detașamente l-au întîmpinat la gară, împiedicîndu-le urcarea în tren. Gardiști cu banderole roșii au blocat intrarea în vagoane și doar cu prețul încasării unei serii de lovituri cei mai vînjoși de pe peron au reușit să devină pasageri. La fel se proceda și la stațiile de autobuze.

Cu membrii acestor formațiuni defenisive am avut ocazia să ne întîlnim și noi peste scurt timp. Deplasîndu-ne spre Tiraspol, ne-au atras atenția trei autobuze «Icarus» ce veneau în întîmpinare, arhipline cu gardiști, și înzorzonate cu drapele roșii. Mai erau însoțite și de limuzine milițienești. Am făcut și noi cale întoarsă, ajungîndu-i din urmă tocmai cînd s-au oprit.

Împreună cu operatorul Valeriu Galețchi am căutat să luăm cuiva vre-un interviu, dar asupra noastră s-au năpustit vreo cîțiva drujinari, acoperind mai întîi obiectivul camerei de luat vederi, apoi ne-au doborît camera jos de pe umeri, înșfăcîndu-ne și microfonul. Spre satisfacția noastră, camera n-a ieșit din funcțiune, continuînd să înregistreze (într-un mod specific, desigur) actul de violență al «internaționaliștilor».

Am apelat la ajutorul milițienilor, care au reacționat... tot împotriva noastră, conducîndu-ne cu forța pînă la automobilul nostru, unde un căpitan n-a mai rezistat, exclamînd: «Idite, rebeata, a to pobiut i vas i nas!».

Iată de ce spunem că situația acolo nu mai e controlată de autoritățile locale. Căci, în acea zi «otreadî samooboronî», de fapt, au demonstrat că-s adevărate formațiuni de legionari bine organizate, au atacat lumea în mai multe părți ale orașului. La intrarea dinspre Căuseni au inițiat o încăierare cu oamenii ce veneau la miting tocmai de la Leova. În prezența milițienilor pasivi ei au încercat să lovească cu bastoane de metal, confecționate special. Un alt grup de persoane cu bastoane roșii au pus stăpînire pe un tren-mărfar, pe care l-au oprit tocmai pe linia ce întretaie șoseaua din Varnița ca să le bareze calea celor ce veneau de la mitingul încheiat deja. Evident, a suferit tot traficul, dar și calea ferată, care nu găsește vagoane pentru economia națională...

Dar cea mai mare provocare au făcut-o la podul rutier de la răscrucea principală a orașului. În timpul revenirii căușenenilor, leovenilor, tiraspolenilor, slobozenilor etc. spre casele lor, calea automobilelor în care călătoreau a fost baricadată de camioane de mare tonaj. De după ele, asupra oamenilor pașnici au tăbărît cîteva zeci de legionari turmentați, operînd în stilul respectiv; o femeie a fost lovită și plînge, în altă parte se hărțuiesc niște tineri... Cam atît am reușit să înregistrăm, sosind, se vede, cu întîrziere. Dar iată că apar militari și milițieni în căști de metal, vestă antiglonț și cu bastoane de cauciuc. Dispersînd întrucîtva părțile adverse, ei s-au situat cu fața... spre cei atacați adineauri. Violatorilor (în fond aceeași tiraspoleni) nu le-a revenit măcar o simplă observație...

Nu știm de ce în acest moment ne-a venit ideea că, uite, la Prut a fost un pod de flori, iar la Bender — alt pod... Oricum, ceea ce s-a întîmplat aici la 20 mai nu poate fi numită manifestare demnă de civilizația sfîrșitului de secol actual. Și atunci te întrebi: care e scuza unei astfel de comportări?

E bine știut, de fapt, că la Tiraspol, Tighina ori Rîbnița de mai mult timp are loc o puternică camapanie împotriva poporului moldovenesc, camuflată sub masca antialfabet, antilimbă de stat, antitricolor. În fața ei omul simplu nu e în stare să reziste, evident, iar intensificarea propagandei (fapt înregistrat în preajma evenimentelor expuse) ar putea conduce la o psihoză generală, mult mai greu de dezrădăcinat. Oamenii, speriați, devin agresivi și pot fi transformați ușor în marionete. Exemple de acestea istoria ne-a adus în de ajuns. Lupta cu «dușmanii poporului» în perioada stalinistă, bunăoară, cînd muncitorii cereau moarte altor muncitori, ingineri — altor ingineri, învățători — altor învățători, și chiar medicii...

Am putea să amintim și de clasa muncitoare din Germania hitleristă, devenită instrument al exterminării altor clase muncitoare.

Să mai scandezi atunci: «Proletari din toate țările, uniți-vă!» Să mai vorbești de internaționalism!

Căci, ne întrebăm acum: ce rău i-a făcut muncitorului tighinean (și celui tiraspolean) țăranul din Căușeni sau Leova, Suvorov sau Slobozia, de i-a barat mai întîi calea spre casă cu garnitură de tren, apoi cu camionul, apoi l-a luat la bătaie? Cum de s-au dedat acești pretinși reprezentanți ai clasei muncitoare unui extremism de masă, că se tem de răfuiala lor pînă și lucrătorii de miliție.

Istoria n-a iertat nicicînd astfel de lucruri. Le va respinge și pe acestea.

Gheorghe MIRZENCO